

3-2017

Missä mennään ATT-, Finna-, Finto- ja Melinda-hankkeissa 3/2017

2.6.2017

Tästä Kansalliskirjaston tilannekatsauksesta saat uusimmat tiedot ATT-hankkeen, Finnan, Finton sekä Melindan kuulumisista.

Tulevia tilaisuuksia

- Missä mennään -webinaari 26.9.2017
 - Aiempien webinaarien videotallenteet ja esitystiedostot löytyvät [verkkosivuilta](#).
- Kirjastoverkkopäivät 24-26.10.2017

Finto Melinda ATT/Tajua

Finna

Finna on tiedonhakupalvelu, joka kokoaa yhteen aineistoja arkistoista, kirjastoista ja museoista.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Uudet näkymät ja aineistot:
 - Suomen Ilmailumuseo toi 1.6.2017 yhdessä Finnairin kanssa 940 arkistokuvaa Finnaan omassa näkymässään <https://ilmailumuseo.finna.fi/>
 - Saamelaismuseum Siida julkaisi helmikuussa aineistojaan [finna.fi](#):ssä ja toukokuussa omassa näkymässä [siida.finna.fi](#).

- Lahden museoiden aineistoja julkaistiin finna.fi:ssä.
- Kansallisen audiovisuaalisen instituutin KAVIn aineistoja julkaistiin finna.fi:ssä.
- Finnan avoimen rajapinnan käyttö
 - Helsingin kaupunginmuseo julkaisi Finna APIa hyödyntävän kuvien selaus- ja tilauspalvelun, Helsinkikuvia.fi. Uuden palvelun myötä rajapinnan käyttö kasvoi selvästi. Ennen julkaisua hakuja tehtiin keskimäärin noin 4000 vuorokaudessa, julkaisupäivänä 646 000 ja siitä käyttö on tasaantunut noin 30 000 - 40 000 hakuun vuorokaudessa. Museon suuriresoluutioiset kuvat ovat tulossa pian myös Finnaan ladattaviksi.
 - Finnan dataa/apeja/aineistoja hyödynnettiin useissa [Hack Your Heritage](#) -tapahtuman (5.- 7.5.2017) projekteissa, mm.
 - [Finna in Wikipedia](#)
 - [Kaisaniemi historiallisiin kuvin ja äänin](#)
 - [AI for automatic colorization of black & white photos and videos](#)
 - [Same but different](#)

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Uudet indeksikoneet saatiin käyttöön 26.4. Tämä on lisännyt Finnan suorituskykyä ja toimintavarmuutta.
- Kirjastoaineistojen rajaamista varten on toteutettu uusi kohderyhmäfasetti Lapset/Aikuiset, joka perustuu sijainnitietoihin. Uusi fasetti on otettavissa käyttöön. Kiinnostuneet kirjastot voivat kysyä lisää asiasta Finna-postista.
- Finnan aineistojen viemistä peruskoulujen oppimisolustoihin viedään eteenpäin.
 - Tähän liittyen Edison-alustaa hyödyntäville opettajille järjestettiin työpaja, jonka tuloksia hyödynnetään tulevaisuuden suunnitelmissa Finnan käytettävyyden parantamiseksi opetuskäytössä
- Finnan indeksointiin on lisätty toiminto, joka tallentaa tietueisiin niiden indeksoinnin tai muun käsittelyn yhteydessä havaittuja ongelmia. Ohjeet ja muuta aiheeseen liittyvää [Keskustelufoorumilla](#).
- Finnan esteettömyyteen on tehty parannuksia vuoden vaihteen jälkeen, jotta mm. hakusuotimia pystyy käyttämään paremmin ruudunlukulaitteilla. Finnan tulevassa ulkoasu-uudistuksessa otetaan huomioon myös uuden saavutettavuusdirektiivin edellyttämät toimenpiteet.
- KAVIn aineistojen esittämistä varten on kehitetty tuki video-aineistojen esittämiseksi Finnan käyttöliittymissä.
- Teknisen kehitystyön etenemistä voi seurata [Keskustelufoorumilla](#).

Ryhmiä kokoukset

- Finnan konsortiorhythmiä kokoontui 10.5. Kokousten [asialistat ja muistiot](#) sekä tulevien kokousten [vuosikello ja alustavat sisällöt](#) löytyvät Finnan asiakaswikistä.

Tapahtumat ja koulutukset

- Syksyn 2017 tapahtumien ja koulutusten aikataulut ilmoitetaan Finna-wikin [Tapahtumat ja koulutukset](#) -osiossa kesän lopulla.
 - Finna on mukana [Kirjastopäivillä](#) Jyväskylässä 7.6.-9.6.2017
 - Finna on mukana [Arlis/Norden -konferenssissa](#) Helsingissä 16.6.2017

Muita ajankohtaisia

- OKM:n ulkopuolisten organisaatioiden Finnaan liittymisen mallin käsittely ministeriössä siirtyy vuodelle 2018.
- Finna Street mukana KAVIn ja Suomen valokuvataiteen museon yhteisöllisessä Aikamatkaajat-valokuvakampanjassa: <http://www.aikamatkaajat.fi/>

Lisätietoja:

- Finnaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: [finna-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti@helsinki.fi)
- Finnan kehittäminen ja arkinen yhteistyö [Finnan asiakaswikissä](#)
- Finna osana KDK-hanketta [KDK-verkkosivuilla](#)

Finna-tilannekatsauksen kokosivat kehittämisspäälikkö Erkki Tolonen ja palvelusuunnittelija Susanna Eklund.

Finto

Finto on suomalainen palvelu sanastojen, ontologioiden ja luokitusten julkaisua ja käyttöä varten.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Yleinen suomalainen ontologia YSO on tulossa käyttöön kotimaisten tiedelehtien <http://journal.fi/> -palvelussa. Integraatio tehdään [Finto API](#)in avulla.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Teimme prototyypin automaattisen indeksoinnin työkalusta nimeltä [Annif](#), joka perustuu Finnan avoimiin metatietoihin ja YSOon. Annif perustuu tilastolliseen tekstianalyysiin ja toimii kolmella kielellä (suomi, ruotsi, englanti).
- Ensimmäinen versio [YSO-paikoista](#) on julkaistu Fintossa. YSO-paikat koostuu noin 6500 paikasta, jotka on koottu YSAn ja Allärsin paikannimistä. YSO-paikkojen on tarkoitus toimia YSOn rinnalla sisällönkuvailussa.

Sisältötyön kuulumiset

- Finto-palvelu on muodostanut ontologiakehittäjien pienryhmän, joka koostuu KOKOon sisältyvien erikoisontologioiden ylläpitäjistä ja edustajista. Pienryhmä on tehnyt pohjatyötä ontologioiden yhteisten kehityslinjausten muotoilussa. Nämä linjaukset hyväksyttiin KOKO-työpajassa 4.5.2017. Pienryhmä kokoontuu jatkossakin tarpeen mukaan.
- Olemme pian julkaisemassa lääketieteellisen tesaaruksen MeSHin 2017 version. Yhdistämme julkaisussamme englanninkieliseen sanastoon sekä suomen- että ruotsinkieliset käännökset. Suomenkielistä käännöstä ylläpidetään Meilahden kampuskirjasto Terkossa ja ruotsinkielistä käännöstä Karolinska Institutetin kirjastossa.
- Journal of Documentation on julkaissut YSOn käännös- ja siltaustyötä käsittelevän artikkelin *The future of metadata: open, linked, and multilingual – the YSO case*. Artikkelissa avataan ontologiatyön prosesseja ja käytännön haasteita monikielisuuden näkökulmasta. Kirjoitustyöhön ovat osallistuneet Satu Niininen ja Osma Suominen Kansalliskirjastosta sekä Susanna Nykyri Helsingin yliopiston kirjastosta. Post print -rinnakkaistallenne on saatavilla Kansalliskirjaston julkaisuarkisto [Doriasta](#).

Ryhmiä kokoukset

- Finto-projektin ohjausryhmä kokoontui 4.4. Ohjausryhmä hyväksyi uudistetun Finto-palvelusopimuksen. Kokouksen muistio on luettavissa [Finto-palvelun wikissä](#).
- Finto-projektin ohjausryhmä kokoontuu vielä ennen kesää 29.5. ja kokouksen pöytäkirjat tulevat samaten luettaviksi palvelun [wikiin](#).

Tapahtumat ja koulutukset

- Kansalliskirjasto ja Finto-projekti järjestivät 4.5. automaattista sisällönkuvailua käsittelevän seminaarin *Automaattisesti parempi?*. Tapahtuma keräsi paljon yleisöä. Videotallinnit päivän esityksistä ovat katsottavissa tapahtuman [Wiki-sivuilla](#).
- Finto-palvelu järjesti KOKO-työpajan 23.5., jossa käsiteltiin ja hyväksyttiin joukko ontologioiden yhteisiä kehityslinjakuita koskien mm. käsitteiden termimuotoja ja hierarkisointiperiaatteita. Linjaukset julkaistaan asiakaswikissä lähiaikoina.

Lisätietoja:

- Voit lähettää Fintoa koskevat kysymykset, kommentit ja palautteen osoitteeseen [finto-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finto-posti[at]helsinki.fi).
- [Finto-projektin asiakaswiki](#)

Finto-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspäällikkö Matias Frosterus.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Kesälomakauden aikana Melinda väen tavoittaa parhaiten sähköpostilla: [melinda-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:melinda-posti[at]helsinki.fi)
- Melindan asiakastukea kehitetään tämän vuoden aikana. Palvelupostin käsittelyprosesseja hiotaan ja uusia taustatyökaluja kokeillaan syksyn aikana. Tiedotamme lisää sitä mukaa kun asiat etenevät.
- Kartoitimme kevään aikana Melinda-kirjastojen e-aineistojen käsittelyyn liittyviä käytäntöjä ja haasteita. Maaliskuussa tehtyyn kyselyyn vastasi 42 kirjastoa. Alustavia tuloksia oli esillä 5.4.2017 pidetyssä Melinda-päivässä. Kyselyn pohjalta tehty raportti valmistuu kesäkuussa.
 - Noin 65 % vastanneista kirjastoista näkee hyötyjä siinä, että Melindassa olisi nykyistä enemmän e-aineistoja. Erityisesti amk-, yhteis- ja yleiset kirjastot ovat tätä mieltä. Selvitämme vielä lisää eri kirjastosektorien näkökulmia ennen lyhyemmän ja pidemmän aikavälin kehittämistoimien linjausta.

Yleiset kirjastot:

- Varsinais-Suomen Vaski-kirjastot ovat toukokuussa aloittaneet luetteloinnin Melindaan.
- Kuopion kaupunginkirjaston mukaantulon valmistelut ovat käynnistyneet ja aloitustilaisuus pidettiin 17.5.2017. Koeajot ja aineistosiirot tehdään syksyllä.
- Melindaan liittyvät uudet kirjastot voivat valita erilaisista mukaantulon malleista itselleen sopivan. Perinteisen aineistosiirot sisältävän liittymistavan lisäksi on tarjolla myös kevyempiä mahdollisuuksia. Lisätietoa löydät [Melinda-wikistä](#).
- Voit tutustua Melindaan myös Kirjastopäivien tietoiskussa Jyväskylässä 8.6.2017.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Asteri- auktoriteettitietokannan kehitystöitä on jatkettu. Työn alla on auktoriteettitietueiden ja bibliografisten tietueiden linkkaus Fennica-tietueille.

Viimeisimmät ohjeet

- Päivitämme säännöllisesti Melindan toimintaohjetta, joka on Melindassa työskentelyn perusohje. Löydät ohjeen [Melinda-wikistä](#).

Ryhmiä kokoukset

- Tiedonhallinnan ohjausryhmän kokoonpano muuttui hankekaudelle 2017-2020. Ensimmäinen kokous uudella ryhmällä oli 10.4.2017. Seuraava kokous on 5.9.2017. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä kokoontuu seuraavan kerran 14.6.2017. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda kokoontui 15.5.2017. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Sisällönkuvailunkuvailun asiantuntijaryhmä kokoontui 28.4.2017. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).

Henkilöstöuutisia

- Minna Kantanen ja Esa Kaalikoski ovat aloittaneet Melinda-tehtävissä toukokuussa. Heidän tehtävänsä liittyvät muun muassa yleisten kirjastojen mukaantuloihin ja koulutuksiin.

Tapahtumat ja koulutukset

- Melindan talonmiehen tuokioita on pidetty keväällä kolme kertaa: 26.1., 30.3. ja 18.5. Hyväksi havaitut tuokiot etäyhteyden välityksellä jatkuvat edelleen syksyllä. Ensimmäinen on 12.10.2017 ja toinen 30.11.2017. Molemmat klo 14-15.
- Replikointikoulutusta replikoinnin perusteista järjestettiin etäyhteydellä 23.5.2017.
- Melinda-kirjastojen kuvailijoille oli Melinda-päivä 5.4.2017.
- Seuraava Melinda-Aleph peruskoulutus uusille Aleph-kuvailijoille tai kertausta tarvitseville on marraskuussa.
- Tilaisuuksien ja koulutusten materiaalit löydät [wikistä](#).

Lisätietoja:

- Melindaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: melinda-posti [AT] helsinki.fi
- [Melindan asiakaswiki](#)

Melinda-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspällikkö Minna Olkinuora-Tauru.

ATT - Avoin tiede ja tutkimus

Tajua

Tajua-hanke edistää tieteen tuotosten avointa saatavuutta. Se on Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen osahanke Kansalliskirjastossa.

Avoimen tieteen koulutus

- ATT-hanke toteuttaa tänä vuonna avoimen tieteen webinar-sarjan, jonka aihekokonaisuuksia ovat aineistonhallinta ja DMPTuuli-yhteistyö, tutkimusdatan kuvailu ja jatkohyödyntämisen mahdollistava tutkimusdatan avaaminen sekä avoin julkaiseminen.
 - Lisätietoja: <http://avointiede.fi/koulutusten-ohjelma>
 - Tulevia webinarreja:
 - Laadullisen tutkimusaineiston kuvailu 2.6. klo 14
 - Kvantitatiivisen tutkimusaineiston kuvailu 6.6. klo 14
 - Pysyvien tunnisteiden käyttö, kohderyhmänä erityisesti tietojärjestelmäasiantuntijat ja kirjastojen henkilökunta 7.6. klo 14
 - E-viittaamisen uudet käytännöt 8.6. klo 14
 - Researcher, why and how to use Persistent Identifier, PID? 9.6. klo 10
 - How do you specify the terms of use for the research material? - About the Licenses 12.6. klo 14
- Järjestämme syksyllä kaksi tietosuojaan liittyvää seminaaria, joita voi seurata myös etäyhteydellä.
 - [EU:n tietosuoja-asetus – tietosuojalainsäädännön muutokset tutkimuksessa ja arkistoinnissa](#) -seminaari 31.10.2017
 - [Tietosuoja ja tutkittavan suostumus osallistua tutkimukseen](#) -seminaari 1.11.2017
- Menneiden webinarien ja tapahtumien materiaalit ja tallenteet löytyvät [täältä](#).
- [Avoimen tieteen verkkokurssi](#) on täydentynyt englanninkielisillä osioilla.

Kotilava-hanke

Kotilava on Kansalliskirjaston ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) yhteinen projekti, jossa edistetään kotimaisten tiedelehtien avoimuutta. Se on osa opetus- ja kulttuuriministeriön [ATT-hanketta](#).

- Ennen kesälaitumille kirjaamista Kotilava järjestää seminaarin [Scholarly journals, politics, and freedom of speech](#).
 - Tilaisuus on Tieteiden talossa perjantaina 2.6. kello 9:30–15:15, ja siihen on vapaa pääsy. Tervetuloa keskustelemaan, keskusteltamaan, kuulolle!
- Kotimaiset tiedelehdet ovat löytämässä Kotilava-hankkeessa rakennetun [journal.fi](#)-palvelun. Palvelua hyödyntää toiminnassaan tällä hetkellä neljäkymmentä julkaisua, joista kolmisen kymmentä myös julkaisee palvelun kautta. Uusia käyttäjiä on tulossa mukaan sitä mukaa, kun perehdyttäjät ehtivät halukkaita kouluttamaan.
- Kotilavassa hahmoteltua kotimaisten avointen tiedelehtien rahoitusmallia esiteltiin ensimmäistä kertaa rahoittajille toukokuussa. Vastaanotto oli myönteinen. Kesän aikana mallia työstetään niin, että toinen neuvottelukierros rahoittajien kanssa voidaan käydä syksyllä.
 - Mallin käyttöön ottaminen etenee vaiheittain. Alusta lähtien mallia luomassa olleiden 11 lehden lisäksi juuri nyt [etsitään uusia mukaan tulijoita](#) niin, että vuoden 2018 alusta mukana olisi 30 lehteä. Kaikkien lehtien käytössä malli voisi olla aikaisintaan vuonna 2019.

Lisätietoja

- [ATT-hanke](#)
- [TAJUA-hanke](#) / projektipäällikö esa-pekka.keskitalo@helsinki.fi
- Avoimen tieteen koulutukseen liittyvissä asioissa yhteydenotot: koulutuskoordinaattori sari.raisanen@helsinki.fi tai att-koulutus@postit.csc.fi.
- [Kotilava-hanke](#) / tietoasiantuntija riitta.koikkalainen@helsinki.fi

ATT- ja Tajua-tilannekatsauksen kokosivat koulutuskoordinaattori Sari Räisänen ja tietoasiantuntija Riitta Koikkalainen.

Kuvat: Susanna Eklund 2017

[Sivun alkuun](#)